

Asia: VN/15371/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Uudenmaan liiton näkemyksen mukaan hallituksen esitykseen liittyy useita huomattavia epäkohtia, mistä syystä se on palautettava valmisteluun. Uudenmaan liitto kannattaa uusiutuvan energian edistämistä, mutta ei esitetyllä tavalla ja esitetyn lain puitteissa.

Esitys koskee voimassa olevaa lakia, jossa säädetään uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä. Laki on alun perin laadittu RED II:n implementointia varten. Lain tavoitteena on sujuvoittaa uusiutuvan energian tuotantolaitoshankkeiden lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä mahdollistamalla hakijalle asiointi sähköisen yhteyspisteen kautta ja kattava neuvonta lupiin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyen. Kyseisen lain HE:ssä (187/2020) todetaan, että ”Maankäyttöön liittyvien menettelyiden ei katsota kuuluvan RED II:n 16 artiklan soveltamisalaan, koska menettelyt palvelevat ensisijaisesti kunnan maankäytön suunnittelun kokonaisuutta, eivätkä yksittäisen hankkeen rakentamista, päivittämistä, verkkoon liittämistä tai käyttämistä. Näin ollen esityksessä ei sisällytetä maankäyttöön liittyviä menettelyitä sähköisen asiointin soveltamisalaan.”

RED II direktiiviä on muutettu RED III direktiivillä, jonka tavoitteena on nostaa uusiutuvan energian kokonaismäärää EU:n alueella. Hallituksen esitys kattaa direktiivin sääntelyä siltä osin kuin se koskee uusiutuvan energian tuotantolaitoksen lupamenettelyitä. Paitsi että hallituksen esitykseen liittyy lupamenettelyihin liittyviä muutoksia, esitetään lakiin lisättäväksi myös uudet säännökset uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueiden nimeämisestä. Vastoin muutettavan lain alkuperäistä tavoitetta, lakiin ollaan tuomassa maankäyttöön liittyviä menettelyitä. Voidaan aiheellisesti kyseenalaistaa se, vastaako lain nimi enää lain sisältöä ja soveltamisalaa.

Hallituksen esityksen keskeisimmät epäkohdat sisältyvät lukuun 3 a, Uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueet. Luvussa säädettäisiin uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueiden nimeämisestä, nimeämispäätöksen valmistelusta sekä alueilla sovellettavasta menettelystä. Alueet nimettäisiin uuden valtion Lupa- ja valvontaviraston toimesta.

Esityksen mukaan uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueiden nimeämisellä ei olisi tarkoitus puuttua kunnan alueidenkäyttöä koskevaan oikeuteen. Kunnat voisivat jatkossakin päättää kaavoittaa tai olla kaavoittamatta nimetyille alueille kyseistä uusiutuvan energian tuotantomuotoa. Nopean kehittämisen alueen nimeämisen oikeusvaikutukset koskisivat esityksen mukaan YVA-menettelyn soveltumista sekä lupamenettelyiden määräaikoja. Uudenmaan liiton näkemyksen mukaan nopean kehittämisen alueiden nimeäminen valtion toimesta on puuttumista kunnalliseen itsehallintoon (alueidenkäyttöön) ja lakiesitys antaisi lupa- ja valvontavirastolle merkittävän roolin kuntien alueidenkäytön suunnittelussa.

Hallituksen esityksessä tulisi tarkemmin kuvata mikä on lain suhde kaavoitusmenettelyyn, alueidenkäytön suunnitteluun sekä eri viranomaisten rooleihin. Myös eri viranomaisten mahdollisuudet hoitaa tehtäviään tulisi arvioida. Onko esimerkiksi lupa- ja valvontavirastolla riittävät resurssit ja osaaminen nimetä uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueita, sekä hoitaa nimeämiseen liittyvät SOVA-lain mukaiset prosessit? Esityksestä ei myöskään selviä kuka tuottaa uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueiden nimeämisen taustalla olevat aineistot ja mikä taho ratifioi selvitykset. Esitetty aikataulu 1.1.2026 aloittavien lupa- ja valvontavirastojen käsittelyprosesseille ja annetulle määräajalle on mahdoton.

Perusteluissa todetaan, että alueiden nimeämistä koskeva valmistelussa olisi mahdollista hyödyntää selvityksiä, joiden tekemiseen ympäristöministeriö on myöntänyt vihreän siirtymän investointihankkeita edistäviin selvityksiin tarkoitettua valtionavustusta. Uudenmaan liiton käsityksen mukaan avustuksella toteutettuja selvityksiä ei ole laadittu yhtenäisin kriteerein, eikä nopean kehittämisen alueiden nimeämisen tarkoitukseen, mikä heikentää selvitysten käyttämistä esityksessä esitettyyn tarkoitukseen. Nopean kehittämisen alueiden nimeämiseen tarvittavien taustaselvitysten sisältöä, kuvausta ja keräämistä on tarpeellista selkeyttää. Aiheellista olisi myös huomioida menettelyihin liittyvät vuorovaikutussäännökset, joita nopean kehittämisen alueiden osalta ei esitetä. Nämä edellä mainitut kuvaukset olisivat olennaista lain toimivuuden arvioinnin kannalta.

Esitys ei myöskään huomioi muita samaan aikaan valmistelussa olevia lainmuutoksia, kuten alueidenkäyttölakia, johon esityksellä on suoria yhtymäkohtia. Hallituksen esitykseen tulee lisätä vaikutusten arviointi suhteessa muihin lakeihin ja lakihankkeisiin.

Hallituksen esitys kokonaisuudessaan on epäselvä ja ristiriitainen, sekä sisältää huomattavan paljon avoinna olevia kysymyksiä. Selkeämpää olisi voinut olla implementoida RED III osaksi kansallista lainsäädäntöä sektorilakien kautta.

Uudenmaan liitto esittää, että hallituksen esitys uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta palautetaan valmisteluun.

Salmi Petra

Uudenmaan liitto - aluesuunnittelun vastualueen johtaja Siivola Mari